

Σαβίνα Γιαννάτου: «Πού αρχίζει και πού τελειώνει ένας τραγουδιστής;»

του **Σωτήρη Κακίση**

Ο τρόπος της είναι εσωτερικός, χαμηλόφωνος, ευγενικός πάντα. Από τη «Λιλιπούπολη» μια φορά κι έναν καιρό, ως το δικός της «Ζει ο Βασιλιάς Αλέξανδρος;», από τον Χατζιδάκι ως τη δική της, σημερινή «Μήδεια», η Σαβίνα Γιαννάτου με τη φωνή της όλο και πιο βαθιά προχωράει, όλο και πιο συγκινητικά δείχνει να αντιστέκεται. Μια τραγουδίστρια ουσιαστική, ενήμερη θα παραμένει, είτε τραγουδάει δικά της, είτε ερμηνεύει υποδειγματικά έργα άλλων. Γιατί, λέει, η τέχνη της μουσικής δεν είναι χωριστή, δεν μπορεί να είναι χωρισμένη. Γιατί η Μουσική είναι υπόθεση ολόκληρη, και θέλει, και χρειάζεται, και απαιτεί ολόκληρους ανθρώπους. Ολόκληρους, πλήρεις, και συναισθηματικά, και ψυχικά. Την ίδια στιγμή πολιτισμένους, αλλά και πρωτόγονους.

Σωτήρης Κακίσης: Καθιερώνεται πια και ως συνθέτις η Σαβίνα Γιαννάτου, Σαβίνα; Σαβίνα Γιαννάτου: Ελάτε τώρα, Σωτήρη! Γιατί μου το κάνετε αυτό;

Μα φαίνεται πως συνεχίζει να ...«Ζει ο Βασιλιάς Αλέξανδρος» μέσα σας. Ως ...Μήδεια όμως πια!

Δεν έπρεπε να σας το πω δηλαδή; Έπρεπε να σας το κρύψω, για να μη μου κάνετε ερωτήσεις τέτοιες;

Δεν κρύβεται ολόκληρη Επίδauρος, ολόκληρο Ηρώδειο, ολόκληρη ...Καραμπέτη!

Οπότε, ήσασταν ...χαμένη από χέρι. Πείτε μου, λοιπόν: Πάει πολύ πιο βαθιά στη μουσική ένας τραγουδιστής που ασχολείται πια σοβαρά και με τη σύνθεση;

Αυτό που οφείλω πριν απ' όλα να σας πω, άρα, είναι πως εγώ όταν ξεκινούσα με τη μουσική, καμία μα καμία πρόθεση δεν είχα να γίνω τραγουδίστρια. Γιατί βρέθηκα στο χώρο μάλλον τυχαία, μπορώ να πω.

Με ήρωα αυτού του ...τυχαίου σας ποιον; Τον Μάνο Χατζιδάκι μήπως;

Όχι. Τη Λένα. Τη Λένα Πλάτωνος. Γιατί εγώ μικρή, έφηβος ας πούμε, έκανα κιθάρα, μετά τη σταμάταγα, μετά έλεγα «Α, πόσο θα 'θελα να συνθέσω! Ξέρετε, σαν ...παιδί κι εγώ. Η τάση μου, δηλαδή, ήταν μάλλον συνθετική. Ήθελα να φτιάξω, να δημιουργήσω εξ' αρχής πράγματα. Μουσική. Χωρίς αυτό να σημαίνει πως δεν μ' άρεσε και να τραγουδάω παράλληλα. Αλλά ν' ασχοληθώ σαν τραγουδίστρια ...επίσημα με το θέμα, ομολογώ πως μου ...διέφευγε. Η Λένα μου πρωτοζήτησε να τραγουδήσω.

Μια φορά κι έναν καιρό...

Ακριβώς! Στη «Λιλιπούπολη»! Κι αυτό θα της το χρωστώ πάντα. Που με ξανάβαλε από μιαν άλλη πόρτα σ' ένα χώρο που μ' ενδιέφερε, και από τον οποίο εγώ είχα φύγει για κάποιους λόγους ...άλφα και βήτα, τότε.

Τα παιδιά όμως σήμερα, πρώτα τραγουδιστές και τραγουδίστριες ονειρεύονται να γίνουν, και σπάνια συνθέτες, δημιουργοί, άνθρωποι πίσω από τα φώτα...

Ανέκαθεν. Όχι μόνο σήμερα. Ηθοποιοί και τραγουδιστές θέλουν πιο πολύ όλοι να γίνουν.

Γιατί είναι και ...πολλά τα λεφτά! Μεγάλη η δόξα των μικροφώνων και των ...μικροφωνών τους!

Εγώ δεν ξέρω πάλι πως το 'χα πάρει. Δεν τολμούσα ίσως να το σκεφτώ. Δεν ήταν κάτι που φανταζόμουν πως μπορώ να το κάνω. Άσε που δεν θεωρούσα πως έχω και καμιά σπουδαία φωνή...

Ναι. Κι ο Κάουντ Μπέισυ ...βιολί ήθελε, τελικά, να παίξει!

Ήξερα πως τραγουδάω σωστά. Αλλά δεν αισθανόμουν πως θα μπορούσα ποτέ να βγω μπροστά και να ...κάνω διάφορα. Παραήμουν εσωστρεφής, άλλωστε, τότε για να τρέφω τέτοιες φιλοδοξίες.

Δεν περνούσε από το μυαλό σας πως κάποτε θα θριαμβεύατε κι εσείς, πάλι στο Ηρώδειο, όπως πέρυσι σ' εκείνη την καταπληκτική συναυλία, σε Χατζιδάκι;
Ήσασταν κι εσείς;

Ήμουν. Και θεωρώ πως παραήσασταν καλή σ' αυτή τη συναυλία...

Ευχαριστώ, αλλά καλύτερα να μην τα γράψετε κι όλα αυτά που λέτε, μην παρεξηγηθούμε!

Το θάρρος της γνώμης μου ευτυχώς ακόμα κάπως το ...αντέχω. Λοιπόν, λοιπόν;

Δεν ξέρω, λοιπόν, γιατί, αλλά ήμουν πάρα πολύ, όπως σας είπα, μια φορά κι έναν καιρό εσωστρεφής άνθρωπος. Μου άρεσε πάντως να παίρνω την κιθάρα και κάπως να αυτοσχεδιάζω, παίζοντας κάτι, τραγουδώντας κάνα τραγουδάκι τολμώντας κι εγώ να φτιάχνω. Αυτό ήταν όλο. Και σκεφτόμουν πως ίσως κάποτε όλο αυτό θα μπορούσα να το κάνω κάπως πιο οργανωμένα. Αυτό όμως ποτέ δεν έγινε. Γιατί, κάποια στιγμή...

Γίνατε σκέτη τραγουδίστρια;

Όχι. Γιατί μετά την Μεταπολίτευση πίστευα πως, για να κάνει κανείς κάτι τέτοιο, πρέπει να είναι και ...χρήσιμος κοινωνικά. Κι εγώ αισθανόμουν πως μόνον έτσι δεν θα μπορούσα να είμαι χρήσιμη. Οπότε, γι' αλλού τελείως πια τράβαγα. Ευτυχώς, όμως, με τη Λένα την Πλάτωνος τα πράγματα άλλαξαν. Άρχισα να τραγουδάω και μ' άρεσε, και σας βεβαιώνω, μ' αρέσει πάντα.

Και ο καλός τραγουδιστής, άλλωστε, δημιουργός δεν είναι; Δεν μπορεί να «φτιάχνει» αυτός ένα τραγούδι πιο πολύ κι από τον συνθέτη, κι από τον στιχουργό του τον ίδιο; Εγώ μέσα μου δεν τους έχω και τόσο ξεκάθαρα όλους αυτούς τους διαχωρισμούς, ξέρετε. Πού αρχίζει και πού τελειώνει ο συνθέτης, και πού αρχίζει και πού τελειώνει ένας τραγουδιστής; Αυτά είναι μάλλον ...επίκτητα ταμπού, νεώτερα κόμπλεξ του χώρου μας. Κι αυτό γιατί, με την επικράτηση των ονομάτων των τραγουδιστών, ξεχνιέται συχνά ο συνθέτης. Μένει στην αφάνεια, ενώ μπορεί να 'χει γράψει εκπληκτικά τραγούδια.

Κι ο στιχουργός το ίδιο, συχνά. Από Άκη Πάνου σε Κώστα Βίρβο, ας πούμε, από Γκάτσο σε Παπαγιαννοπούλου...

Αυτό κάποια στιγμή «τσάντισε» πράγματι τους συνθέτες, κι έγινε εκείνη η γνωστή επίθεσή τους στο σύνολο σχεδόν των τραγουδιστών που ήταν σχετική με τα λεφτά επίσης. Γιατί πολλοί τραγουδιστές, ανάλογα με το είδος που τραγουδάνε, μπορούν να βγάλουν τις μέρες μας τρομερά λεφτά. Τα ξέρετε.

Τα ξέρω. Από τα ...πανωτόκια μόνο της τέχνης ενός δημιουργού, που τους στηρίζει με το έργο του ...αφιλοκερδώς!

Κι έτσι βγήκε αυτή η κόντρα. Εγώ όμως πιστεύω πως, τελικά, την ίδια ακριβώς δουλειά κάνουν όλοι τους. Όλοι μας. Γιατί ένα ηχόχρωμα και μια φωνή μπορεί να είναι ξαφνικά το παν για τη ζωή ενός τραγουδιού, για την πορεία του. Η στιγμή. Η ώρα. Κι ένας τραγουδιστής μπορεί να μεταδώσει χίλια συναισθήματα. Ή, ένας άλλος, τίποτα. Απολύτως τίποτα. Κι ένα τραγούδι ωραίο να χαθεί κυριολεκτικά από μια κακή ερμηνεία.

Ενώ ένα άλλο να αναδειχθεί απίστευτα, χάρη στον τραγουδιστή του και μόνο.

Θυμάμαι ένα τραγούδι του Νίνο Ρότα, από τον «Καζανόβα» του Φελίνι, που ήταν το αγαπημένο μου μια εποχή ολόκληρη. Και τ' άκουσα κάποτε σε επανεκτέλεση, κι ούτε καν το αναγνώρισα! Αν το είχα ακούσει το ίδιο αυτό τραγούδι έτσι, είμαι βέβαιη πως δεν θα μου είχε αρέσει καθόλου. Μα καθόλου!

Αρα;

Άρα, δεν είναι το γραπτό κείμενο. Αν ξέραμε όλοι πολύ καλά μουσική, και διαβάζαμε μια παρτιτούρα το ίδιο άνετα που διαβάζουμε κι ένα βιβλίο, θα μπορούσε ίσως να ισχύει το ίδιο μέτρο για όλες τις μουσικές. Αλλά είναι όπως με τα παραμύθια: Αν ο παραμυθάς το πει άσχημα το παραμύθι, το παραμύθι αυτό χάνεται, δεν υπάρχει. Ή ακόμα κι ένα ανέκδοτο, πεζό: Έχει κανένα νόημα, αν κάποιος το πει άσχημα; Δεν θα γελάσει κανείς τότε.

Σήμερα όμως πια, θριαμβεύουν και τραγούδια απίστευτα κακά, μέσω ενός τραγουδιστή της μόδας, του ...συρμού. Και επ' αυτού μπορείτε να είστε το ίδιο διαλλακτική, το ίδιος συγκαταβατική;

Δεν είμαι συγκαταβατική. Σαφής είμαι: Μετρώντας και τις δύο όψεις, λέω πως τα πράγματα είναι αλληλένδετα, και η μια πλευρά μπορεί άνετα να καταστρέψει την άλλη. Γι' αυτό δεν μπορώ να δεχτώ πως η δουλειά του τραγουδιστή δεν είναι επίσης δημιουργική. Κι η ερμηνεία, θέλω να πω, καλώς ή κακώς, δημιουργία πάντα θα είναι. Είναι μια επιπλέον ψυχή, που σημαδεύει επίσης το χρόνο. Που συνοδεύει ως μέσα-μέσα την ύπαρξη του κάθε τραγουδιού.

Εντάξει, ας συμφωνήσουμε: Η Μπέλλου και ο Μπιθικώτσης τα καθόρισαν όσα τραγούδια είπανε, στάθηκαν δίπλα στον Τσιτσάνη ισάξια, συγκινητικά. Όμως, με αυτά και μ' αυτά, εγώ επιμένω: Πώς καταφέραμε να φτάσουμε εδώ; Σ' αυτή την άσωτη ηχορύπανση, στην επιβολή όλου αυτού του τόσο Μεγάλου Τίποτα; Δεν ξέρω. Επ' αυτού εσείς οι δημοσιογράφοι τι λέτε;

Θα σας έλεγα τώρα, Σαβίνα!

Ο μπαμπάς μου ήτανε δημοσιογράφος, μην πείτε τίποτα, παρακαλώ. Τι να πω κι εγώ; Κοινωνικά θα εξηγείται, δεν μπορεί, όλη αυτή η κατάσταση. Ύστερα, ...εταιρικά: Άμα κάτι βλέπει κανείς να πουλάει, το ξαναπαράγει. Και το ξαναπαράγει. Και το ξαναπαράγει.

Μέχρι τελικής ...πτώσεως!

Δεν φταίει μετά σε τίποτα ο άλλος που τ' ακούει. Πάνε και τ' αγοράζουν, άλλωστε. Χορεύουν μ' αυτά, χαίρονται, διασκεδάζουν οι άνθρωποι σήμερα μ' αυτά που λέτε.

Πώς; Ποιοι είναι, επιτέλους, όλοι αυτοί οι άνθρωποι; Που τόσα χρόνια τους εκπαιδεύαν ο Βαμβακάρης κι ο Παπαϊωάννου, ο Χατζιδάκις κι ο Λοΐζος. Πώς τόσο γρήγορα, τόσο εύκολα, βρέθηκαν εκεί που τώρα βρίσκονται;

Δεν υπήρχε κακό τραγούδι και παλιά, λέτε;

Για τόσο κακό, αμφιβάλλω. Τόσο πολύ κακό, όχι.

Εγώ, παρ' όλ' αυτά, δεν ξέρω. Κανένας, μάλλον, δεν μπορεί να ξέρει. Πρέπει να βρεθείς μετά από κάποια χρόνια, από κάποια απόσταση, για να καταλάβεις τι είναι όλη αυτή η σαβούρα, και τι, μέσα σ' όλη αυτή τη σαβούρα, επιμένει να είναι αυθεντικό. Γιατί σίγουρα κάτι θα υπάρχει καλό ακόμα και μες στο κακό.

Ουδέν κακόν αμιγές καλού, και τέτοια;

Εδώ δεν καθόμαστε όλοι και βλέπουμε τηλεόραση; Κι ας μη συγκρίνεται καθόλου η τηλεόραση με το σινεμά. Ας μην έχει καμία απολύτως σχέση η λογική, ο τρόπος της. Παρ' όλ' αυτά, εσύ γυρνάς σπίτι σου, κι αμέσως την ανοίγεις. Δεν ξέρω για σας ατομικά, αλλά αυτό κάνει ο πιο πολύς ο κόσμος...

Κι εγώ μαζί, την πολυ-ανοίγω μάλιστα, και δεν την ...πολυ-κλείνω!

Και, σε μια στιγμή που νοιώθει κανείς κούραση, ή μοναξιά, ή δεν ξέρω κι εγώ τι, βλέπει ό,τι θέλει μπροστά του...

Παράθυρα επί παραθύρων, σχιζοφρένεια επί σχιζοφρένειας!

Από κωμικά σήριαλ ελληνικά, ως τα ...πάντα. Που δεν βλέπονται, όλ' αυτά τα πράγματα. Κι

όμως: Εμείς εκεί. Και ξαφνικά ξεχνάς πως υπάρχει κινηματογράφος. Και πας ένα σινεμά, και λες: «Για δες!» Γιατί έχεις να πας σε αίθουσα πέντε μήνες...

Ή πέντε χρόνια! Γιατί βλέπεις και στο σινεμά παρόμοια κατασκευάσματα, αμερικάνικες ...βαλακίες.

Όχι. Εγώ λέω για έργα-έργα. Γκρήναγουαί, ας πούμε, που εμένα μ' αρέσει πολύ.

Και που εγώ τον ...σιχαίνομαι!

Σοβαρά; Εγώ με τον «Μάγειρα, τη Γυναίκα του και τον Εραστή της» πολύ συγκινήθηκα. Είναι φιλμ πολύ...

Ψεύτικο!

Τρυφερό!

Ας είναι: Η διαφωνία είναι η βάση της συζήτησης. Ας γυρίσουμε σ' εσάς, καλύτερα.

Ολοκληρώστε μας τα περί την ...απαγωγή σας.

Από τους Ρωμαίους;

Από τους ...συνθέτες. Από τη σύνθεση.

Είπαμε: Δεν μπορώ να πω πως είμαι συνθέτης. Όμως κι εγώ συνθέτω. Τη «Μήδεια» δε, αποδείχτηκε πως ήθελα πολύ να την κάνω. Αν και είχα ξανακάνει και θεατρική μουσική, για παντομίμα ...όμως.

Μουσική ...σιωπηλή;

Επικαλυπτική της σιωπής, ας πούμε. Με την Ασπασία Κράλη τότε, δύο έργα. Το ένα μάλιστα λεγόταν «Μήδεια από Σιωπή»!

Το πέτυχα!

Το πετύχατε, όντως. «Άδης Δωματίου» λεγόταν το άλλο έργο. Κι είχε να κάνει με τον Ορφέα και την Ευρυδίκη. Μ' αρέσει πολύ να κάνω μουσική για θέαμα. Εμπνέομαι πολύ από την εικόνα. Η πρόταση από τη «Μήδεια» την άλλη τώρα, πάντως, στην αρχή ήταν για να κάνω μόνο φωνητικούς αυτοσχεδιασμούς.

Να είστε και παρούσα ως τραγουδίστρια.

Ναι. Και η Νικαίτη Κοντούρη πρώτα-πρώτα ενδιαφερότανε για την τεχνική μου στα φωνητικά. Γιατί έχουν να κάνουν με ήχους εμπνεόμενους από διάφορους πολιτισμούς. Από τις γυναίκες, π.χ., των Βεδουίνων, που κάπως φωνάζουνε. Που θυμίζουνε...

Αθήνα σήμερα;

Και Αθήνα! Ή Εσκιμώους. Ή Θιβέτ! Κι η Νικαίτη το πρωτόγονο, το πρωταρχικό στοιχείο, είχε κατά νου, των ήχων. Γιατί στον αυτοσχεδιασμό ο στόχος σου είναι να προσπαθήσεις να μην σκέφτεσαι.

Και τελικά τα κάνατε όλα, αναγκαστικά, απ' ότι κατάλαβα. Και επιτυχώς. Η Καρυοφιλιά η Καραμπέτη πώς πήγε;

Η Καρυοφιλιά ήταν πολύ καλή και φωνητικά, πιστεύω εγώ. Γιατί κι αυτή, μέσα από όλες αυτές τις «ασκήσεις» έψαχνε τον ήχο της Μήδειας, τον ακραίο μάλλον, στιγμές-στιγμές.

Και η Κάλλας το ίδιο, με Κερουμπίνι πρώτα, και Παζολίνι προς το τέλος...

Μα η Κάλλας στον Παζολίνι δεν τραγουδάει. Η ίδια η σιωπή σαν να 'ναι. Τι μεγάλη ταινία κι

αυτή!

Σχεδόν Γκρηναγουαίυ!

Μα τι λέτε πάλι; Κοροϊδεύετε;

Όχι. Αστειεύομαι πάλι...Κι από 'δω και πέρα; ...Σκέτη τραγουδίστρια δεν θα μπορέσετε ποτέ, άραγε, να ξανάστε;

Πάντα θα είμαι τραγουδίστρια. Μάλιστα, τώρα ακόμα πιο πολύ τραγουδάω. Κι αισθάνομαι επίσης ένα σωρό πράγματα επιπλέον. Πολύ πιο όμορφα. Πολύ πιο ελεύθερα Πολύ πιο ανοιχτά!

Δημοσιεύτηκε στο

"Symbol", Σεπτέμβριος 1998

Οι φωτογραφίες της Σαβίνας Γιαννάτου και του Σωτήρη Κακίση είναι από την τηλεοπτική εκπομπή "Ζήτω το Ελληνικό Τραγούδι" - Αρχείο ΕΡΤ.